

БАЛАНС ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657.36/.37:005.936.3

Козак В. С., студентка 4 курсу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація: Розглядаються основні підходи та методики складання балансу підприємства. Визначена сутність поняття «бухгалтерський баланс» за поглядами різних науковців.

Ключові слова: баланс, бухгалтерський баланс, актив, пасив, підприємство.

Abstract: The main approaches and methods of drawing up the balance of the enterprise are considered. The essence of the concept of "accounting balance" is determined according to the views of various scholars.

Keywords: balance sheet, balance sheet, asset, liability, enterprise.

Актуальність даної теми є в тому, що баланс підприємства займає важливе місце в процесі бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності підприємства.

В управлінні підприємством баланс є найважливішим інструментом вивчення і діагностики фінансової рівноваги, спостереження за потенційними факторами її порушення. За допомогою ліквідних засобів підприємство повинне гасити свої борги у встановлені терміни, а також підтримувати функціональну рівновагу між джерелами і зобов'язаннями, забезпечуючи стабільність перших і цільовий напрям других.

Проблемам змісту, форми та методики складання балансу присвячено праці багатьох учених, а такі відомі дослідники, як І. Шер, І. Руссіян, Р. Вейцман, О. Рудановський, М. Лунський, В. Белов висунули баланс на передній план теорії бухгалтерського обліку. Суттєвий вклад у розвиток теоретичних питань балансу як елементу методу бухгалтерського обліку внесли вітчизняні науковці, зокрема Ф. Бутинець, Й. Даньків, О. Дубінін, М. Кужельний, П. Хомин, В. Швець, Ю. Кузьмінський, М. Остап'юк, В. Сопко, В. Солдатов, Л. Чижевська, а також російські вчені: Н. Бреславцева, В. Ткач, В. Кузьменко, Я. Соколов, Н. Сергеева й інші.

Баланс надає користувачам інформацію про наявні у підприємства

активи, зобов'язання та капітал, тобто є структурованим відображенням фінансового стану підприємства.

Вперше бухгалтерський баланс (фр. balance – терези, лат. bilanx – який має дві вагові чаші) на теоретичному рівні був обґрунтований Лукою Пачолі в 1494 році. Тоді баланс був описаний як структурний документ, який включає дві частини: ліву Актив (лат. aktivus – діяльний, діючий) і праву Пасив – (лат. passivus – пасивний, недіяльний). В подальшому ці терміни втратили свій первісний зміст і мають на сьогодні досить умовне значення. Однак принципи заповнення балансу залишились, практично, незмінними: в актив балансу вносять залишки за рахунками з дебетовим сальдо, а в пасив балансу – залишки за рахунками з кредитовим сальдо.

Визначення поняття бухгалтерського балансу різними авторами. Так, за визначенням Бутенця Ф. Ф. [1, с. 126] Бухгалтерський баланс – це спосіб узагальненого відображення в грошовій оцінці стану господарських засобів, власності та зобов'язань на певну дату у формі звітної таблиці, складеної бухгалтером для внутрішніх та зовнішніх користувачів з метою прийняття ними управлінських та інвестиційних рішень. Швець В. Г. пропонує більш коротке визначення терміну, яке також є цілком правильним. Бухгалтерський баланс – це метод узагальнення даних через рахунки і подвійний запис [2, с. 46].

Бухгалтерський баланс відображає господарські засоби підприємства в двох аспектах: з одного боку, за їх складом і розміщенням, з другого – за джерелами їх формування і цільовим призначенням. Всі засоби в балансі групуються й узагальнюються в грошовому вимірнику. Для того, щоб відобразити стан засобів, баланс складається на визначений момент, тобто на кінець останнього дня звітного періоду. Через те, що в балансі відображається тільки стан засобів, тобто показники відображаються в статиці, а не в динаміці, він не характеризує рух і використання засобів та джерел. Цю інформацію отримують з даних поточного бухгалтерського обліку і системи бухгалтерських рахунків [3, с. 68-69].

Для вивчення фінансового стану підприємства необхідна інформація про економічні ресурси, що ним контролюються, його

фінансову структуру, ліквідність та платоспроможність, а також здатність адаптуватися до змін середовища, в якому воно функціонує [4, с. 155].

Основою оцінки, яка найчастіше приймається підприємствами для складання фінансових звітів, є історична собівартість. Вона, як правило, комбінується з іншими оцінками. Наприклад, запаси, як правило, відображаються за найнижчою з двох оцінок — собівартістю або чистою вартістю реалізації; ринкові цінні папери можуть відображатися за ринковою вартістю, а довгострокові зобов'язання дебіторів відображаються за їхньою теперішньою вартістю. Деякі підприємства використовують як основу поточну собівартість у відповідь на нездатність облікової моделі історичної собівартості відображати вплив зміни цін на немонетарні активи [5, с. 48].

Найбільш інформативною формою для аналізу й оцінки фінансового стану підприємства служить бухгалтерський баланс (форма № 1). Баланс відображає стан майна, власного капіталу та зобов'язань підприємства.

Структура та зміст балансу змінюються залежно від форм власності, рівня продуктивних сил і розвитку виробничих відносин суспільства.

З 01 січня 2018 року було впроваджено зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Зазначені зміни детально розглянуто в [6, с. 1017], в свою чергу вони також стосуються складання фінансової звітності підприємств, в тому числі й балансу. Так, за новими вимогами виділяються групи підприємств, для яких обов'язковим стає складання балансу за міжнародними стандартами.

Отже однією із основних форм фінансової звітності підприємств є Баланс, який складається на основі даних бухгалтерського обліку як системі суцільного, безперечного, документального відображення фінансово-господарської діяльності підприємства. Слід зазначити, що цей найважливіший документ бухгалтерської звітності, суттєве джерело інформації для управління, планування організації виробництва, нормування, аналізу, контролю як для внутрішніх користувачів, так і для

зовнішніх. А з переходом до нових вимог Закону України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо необхідності складання за МСФЗ, це призводить до розширення кола користувачів інформації, яка відображена в балансі.

Література:

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / під заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.
2. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посібник/ В. Г. Швець. – К. : Знання–Прес, 2003. – 444 с.
3. Бачинський В. І. Бухгалтерський облік (загальна теорія) / В. І. Бачинський, П. О. Куцик., Л. Г. Медвідь, Т. В. Попітїч. – К: Навч. посіб. - Львів: «Магнолія – 2006», 2010. - 319 с.
4. Мякота В. Бухгалтерський облік на малих підприємствах / В. Мякота. — Х.: Видавничий будинок «Фактор», 2004. — 328 с.
5. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб./ Ю. М. Тютюнник. – К.: Знання, 2012. – 815 с.
6. Писарчук О. Особливості організації бухгалтерського обліку підприємств в контексті змін Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 20. – С. 1016 – 1020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-20-2017/28-vipusk-20-gruden-2017-r/3688-pisarchuk-o-v-osoblivosti-organizatsiji-bukhgalterskogo-obliku-pidpriemstv-v-konteksti-zmin-zakonu-ukrajini-pro-bukhgalterskij-oblik-ta-finansovu-zvitnist-v-ukrajini>.

Науковий керівник,
к.е.н., доц.

Писарчук О. В.